
VLAAMSE BEMIDDELINGSCOMMISSIE

WERKZAAMHEDEN 2015-2016

---

1. Wettelijk kader

Het M-decreet bepaalt dat voor de toegang tot het buitengewoon onderwijs een verslag noodzakelijk is¹. Het CLB is de enige gemachtigde instantie voor het opmaken van dit verslag. Hierin wordt aangetoond dat de aanpassingen disproportioneel of onvoldoende zijn om het gemeenschappelijk curriculum te volgen in een school voor gewoon onderwijs. Er is met andere woorden een individueel aangepast curriculum nodig. Een individueel aangepast curriculum kan gevolgd worden in het gewoon en het buitengewoon onderwijs. Ook in het gewoon onderwijs hebben leerlingen met een verslag voor toegang tot het buitengewoon onderwijs recht op inschrijving. Het betreft een inschrijving onder ontbindende voorwaarde.

Voor een doorverwijzing naar het buitengewoon secundair onderwijs opleidingsvorm 4, met hetzelfde onderwijsaanbod als het gewoon secundair onderwijs, toont het CLB-verslag aan dat het noodzakelijk is dat het gemeenschappelijk curriculum gevolgd wordt in een gespecialiseerde onderwijsomgeving met inzet van paramedische ondersteuning.

Het kan zijn dat ouders, school en CLB het niet eens zijn over het (niet) afleveren of over de inhoud van een verslag dat toegang geeft tot het buitengewoon onderwijs. Aangezien het CLB als enige deze autonome bevoegdheid en verantwoordelijkheid gekregen heeft om al dan niet zo'n verslag af te leveren, is het wenselijk om een commissie op te richten waar ouders, school en CLB terecht kunnen met vragen en klachten bij onenigheid hieromtrent.

De CLB-sector zelf maakte daarnaast netoverschrijdend afspraken over een "second opinion"-procedure waarbij ouders een tweede opinie kunnen vragen aan een ander CLB wanneer er onenigheid is tussen de ouders en het CLB over een beslissing van het CLB.

De wettelijke basis voor de oprichting van de Vlaamse Bemiddelingscommissie is terug te vinden in artikelen II.4 en III.47 van het M-decreet. De Vlaamse Regering heeft vervolgens in een aantal uitvoeringsbepalingen de samenstelling, bevoegdheden en de werking van de commissie geregeld in het Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering en tot verdere uitvoering van het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

---

¹ Artikelen II.4 en III.47 van het decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

2. Opdracht van de bemiddelingscommissie

De commissie bemiddelt bij onenigheid over het afleveren, het niet afleveren of over de inhoud van het verslag voor toegang tot het buitengewoon onderwijs². De bemiddelingscommissie is niet bevoegd bij onenigheid over andere beslissingen of verslagen van het CLB, zoals bvb. het gemotiveerd verslag voor toelating tot het geïntegreerd onderwijs³. De bemiddelingscommissie is geen beroepsorgaan, neemt geen beslissingen of geeft geen advies. Om de juiste verwachtingen te creëren bij indieners van een bemiddelingsverzoek wordt dit steeds vooraf goed gekaderd. De rol van de commissie is om te bemiddelen tussen de verschillende partijen, waarbij de voorzitter, die overeenkomstig het BVR⁴ een erkend bemiddelaar is, het voortouw neemt.

3. Wat is bemiddeling?

Bemiddeling is een methode om conflicten aan te pakken. De voorzitter van de Vlaamse bemiddelingscommissie brengt de ouders, de school en het CLB die het oneens zijn rond de tafel om naar elkaar te luisteren en elkaars standpunten te begrijpen.

De bemiddelaar houdt zich buiten het conflict, maar helpt om de communicatie tussen de partijen op gang te brengen, te vergemakkelijken en gaande te houden.

Een bemiddelingsgesprek kan pas plaatsvinden als alle partijen ermee instemmen om informatie uit te wisselen en openlijk te bespreken. Tijdens het gesprek staat het belang van het kind centraal. Iedereen krijgt de kans om zijn verhaal te doen. Samen met de bemiddelaar zoeken de ouders, de school en het CLB naar een oplossing.

---

² Art. 8 van het Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering en tot verdere uitvoering van het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

³ Artikelen II.5 en III.72 van het decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

⁴ Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering en tot verdere uitvoering van het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

4. Opstart van de Vlaamse Bemiddelingscommissie

4.1. Zoeken naar een voorzitter

Na de goedkeuring van het BVR⁵ op 10 juli 2015 waarin de werking van de commissie geregeld wordt, ging het Agentschap voor Onderwijsdiensten onmiddellijk op zoek naar een voorzitter. Dit bleek geen eenvoudige opdracht aangezien de voorzitter een erkend bemiddelaar moet zijn die voeling heeft met de onderwijswereld. Bovendien werd van de voorzitter gevraagd een engagement aan te gaan waarvan de draagwijdte op dat moment heel moeilijk in te schatten was. Daarnaast is de vergoeding die de overheid voorziet voor dit engagement beperkt, namelijk een forfaitaire onkostenvergoeding van 2500 euro per werkjaar. Na een intensieve zoektocht en een aantal verkennende gesprekken heeft mevr. Anit Van Looy de opdracht aanvaard. Mevr. Van Looy heeft ruime ervaring in het onderwijs als leraar, adjunct-directeur en leerlingenbegeleider. Daarnaast is ze erkend bemiddelaar in familiezaken en sociale zaken en actief in het Netwerk Onderwijs Mediation (NOM), (<http://www.onderwijsmediation.be>) en bij Partner in Bemiddeling (<http://www.partnersinbemiddeling.be>).

4.2. Samenstelling

Naast de voorzitter bestaat de commissie uit commissieleden van verschillende geledingen: een afgevaardigde van de representatieve organisaties van de centra voor leerlingenbegeleiding, de representatieve verenigingen van inrichtende machten, het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en van de erkende ouderverenigingen.

Het Agentschap voor Onderwijsdiensten stuurde op 13 juli 2015 een brief naar de verschillende geledingen vermeld in het BVR⁶ met de vraag om een effectief lid en een plaatsvervangend lid af te vaardigen voor de commissie. Niet alle geledingen hebben een plaatsvervanger afgevaardigd. De minister keurde de aanstelling van de commissie goed met ingang van 1/1/2016.

4.3. Voorbereidende vergaderingen

Er vonden 2 voorbereidende vergaderingen plaats. Eén op 15/12/2015 waarbij alle commissieleden, effectieve leden en plaatsvervangers, uitgenodigd werden. Op dit overleg werd het regelgevend kader en de uitgangspunten van de commissie toegelicht. Deze uitgangspunten zijn:

- Het kind staat centraal
- De commissie werkt bemiddelingsgericht
- Transparante communicatie:

---

⁵ Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering en tot verdere uitvoering van het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

⁶ Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering en tot verdere uitvoering van het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

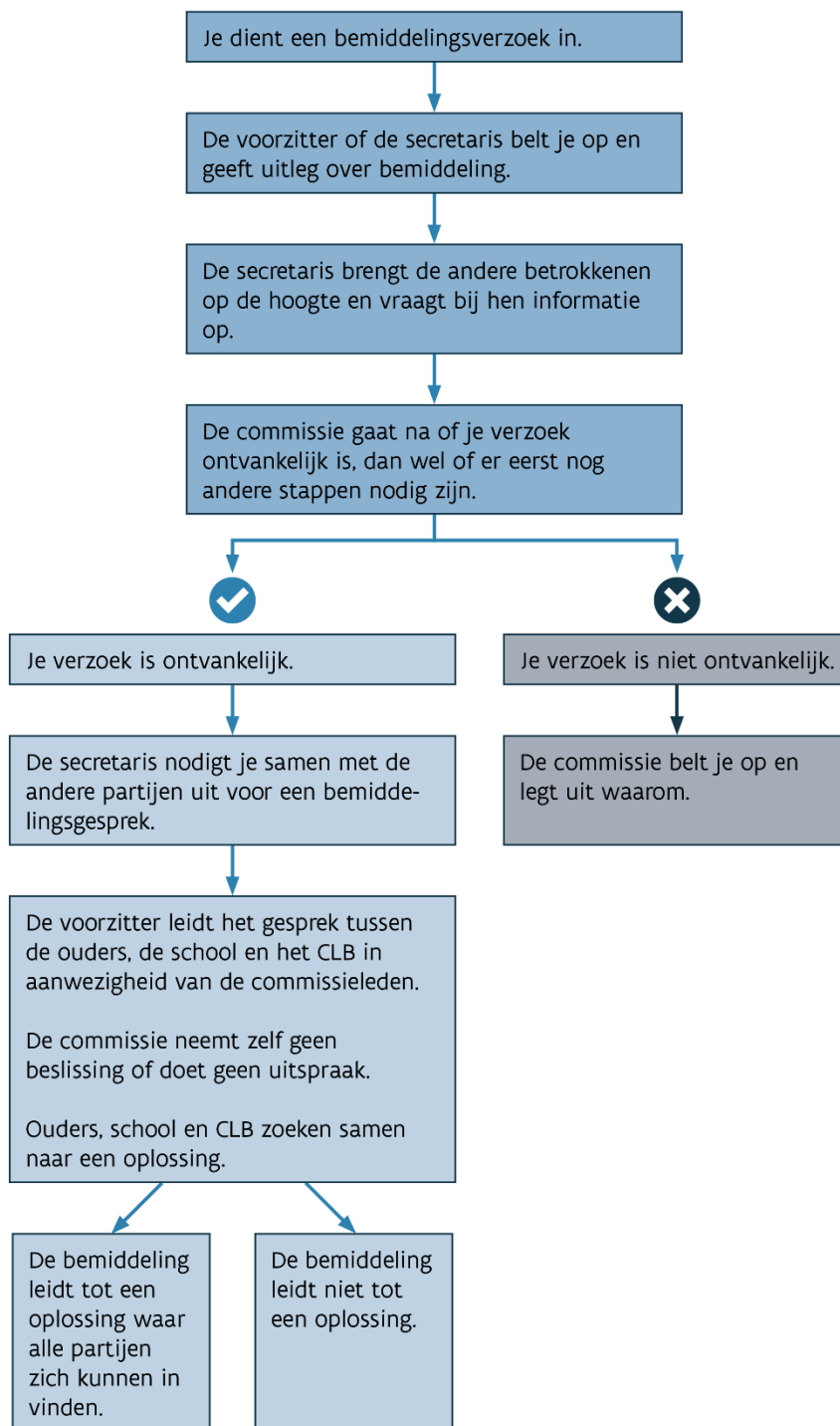
- Duidelijk en transparant communiceren over het bestaan van de commissie
- Geen al te juridische benadering
- De commissie heeft een de-escalerende rol
- Maximale betrokkenheid van de conflictpartijen zelf
- Mogelijkheid om werkwijze te verfijnen aan de hand van concrete cases.

Er werden een aantal casussen voorgelegd met als doelstelling de werking van de commissie te concretiseren. Hierbij kwamen o.a. de volgende thema's aan bod: de rol van de commissieleden, het belang van laagdrempeligheid, de ontvankelijkheid van de bemiddelingsverzoeken.

Een tweede overleg vond plaats op 20/01/2016 waar dieper ingegaan werd op bovenvermelde thema's. Dit resulteerde in :

- een laagdrempelig standaardformulier voor het indienen van een verzoek
- een stroomschema (fig. 1)
- informatie op de website <http://onderwijs.vlaanderen.be/nl/vlaamse-bemiddelingscommissie>
- een huishoudelijk reglement

Figuur 1: Stroomschema

5. Werkzaamheden schooljaar 2015-2016

5.1. Vragen/Bemiddelingsverzoeken

Vooraf

Voorafgaand aan de oprichting van de Vlaamse bemiddelingscommissie ontving de commissie leerlingenrechten 5 vragen die nu tot de bevoegdheid van de bemiddelingscommissie zouden kunnen gerekend worden. Deze vragen werden gesteld tussen april en september 2015, vóór de bemiddelingscommissie operationeel was. Na de oprichting van de commissie werden de vragenstellers opnieuw gecontacteerd. In 3 gevallen was het conflict ondertussen van de baan. In beide andere gevallen werd de mogelijkheid aangereikt om alsnog een beroep te doen op de bemiddelingscommissie.

Cijfers

Na de oprichting van de commissie ontving de commissie in totaal 26 vragen of bemiddelingsverzoeken. De gestelde vragen zijn vooral vragen over de werking en de bevoegdheid van de bemiddelingscommissie. Deze vragen hebben niet onmiddellijk verder geleid tot een bemiddelingsverzoek. Een bemiddelingsverzoek is het effectief stellen van een vraag tot bemiddeling.

Het aantal vragen en bemiddelingsverzoeken is nog te beperkt om veel cijfergegevens weer te geven of conclusies hieraan te verbinden. Hieronder vindt u een beperkte opdeling.

Maand	bemiddelingsverzoek	vraag	Eindtotaal
januari		1	1
februari		1	1
maart	1		1
april		4	4
mei	1	4	5
juni	6	2	8
juli	2	1	3
aug		3	3
Eindtotaal	10	16	26

Tabel 1: vragen/bemiddelingsverzoeken per maand

De meeste vragen en bemiddelingsverzoeken dateren van de maanden mei en juni.

Betrokken partij	bemiddelingsverzoek	vraag	Eindtotaal
CLB	1	4	5
ouders	7	11	18
school	2	1	3
Eindtotaal	10	16	26

Tabel 2: vragen/bemiddelingsverzoeken volgens betrokken partij

De meeste vragen en bemiddelingsverzoeken kwamen van ouders.

Onenigheid over	bemiddelingsverzoek	vraag	Eindtotaal
afleveren verslag		1	1
inhoud verslag	7	8	15
niet afleveren verslag	3	4	7
andere		3	3
Eindtotaal	10	16	26

Tabel 3: vragen/bemiddelingsverzoeken volgens soort conflict

De meeste vragen en bemiddelingsverzoeken hadden betrekking op de inhoud van het verslag. Meestal betrof het onenigheid over het type en/of de opleidingsvorm van het buitengewoon onderwijs. Soms betrof het onenigheid over bepaalde formuleringen of inhoudelijke kwesties in het verslag.

Onderstaande tabel geeft weer in welk onderwijsniveau de leerling naar school ging op het moment van het indienen van het bemiddelingsverzoek of het stellen van de vraag.

Niveau	bemiddelingsverzoek	vraag	Eindtotaal
gewoon kleuter	2		2
gewoon lager	4	3	7
buitengewoon lager	2	3	5
buitengewoon secundair	2	8	10
onbekend		2	2
Eindtotaal	10	16	26

Tabel 4: vragen/bemiddelingsverzoeken per niveau

De meeste bemiddelingsverzoeken werden ingediend voor leerlingen uit het basisonderwijs. De gestelde vragen hadden vaker betrekking op het secundair onderwijs.

Ontvankelijkheid

Het secretariaat van de commissie neemt na het ontvangen van een verzoek contact op met de verschillende betrokken partijen (school, CLB, ouders) om hen in te lichten over het bemiddelingsverzoek en om na te gaan of het verzoek ontvankelijk is, dan wel of er nog andere stappen mogelijk zijn.

Volgens het BVR⁷ kan een bemiddelingsverzoek alleen worden ingediend :

“1° na het doorlopen van de fase van uitbreiding van zorg, vermeld in artikel 3, 53° bis, van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997 en artikel 3, 44° /1, van de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010;

2° en in geval de vraag tot bemiddeling gesteld wordt door de ouders, na het doorlopen van bestaande procedures van de school of van het CLB.”

In de praktijk kan een bemiddelingsverzoek steeds worden ingediend, maar onderzoekt de commissie of het ontvankelijk is en of een bemiddelingsgesprek op dat moment de meest geschikte interventie is.

⁷ Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering en tot verdere uitvoering van het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

In 3 gevallen was het verzoek niet (onmiddellijk) ontvankelijk. De klachtenprocedure bij het CLB was nog niet doorlopen.

Een bemiddelingsverzoek leidt niet noodzakelijk steeds tot een bemiddelingsgesprek. De 10 ingediende verzoeken leidden tot 6 bemiddelingsgesprekken.

In 2 situaties heeft het CLB zelf aanpassingen gedaan waardoor een bemiddelingsgesprek niet meer nodig was. In 1 case haakten de ouders af o.a. met als reden de verre verplaatsing naar Brussel. Ze legden zich erbij neer dat hun kind niet naar het buitengewoon onderwijs zou gaan. In een vierde situatie waarbij de school een verzoek indiende, reageerden de ouders niet op de pogingen van de commissie om hen te bereiken waardoor er ook geen bemiddeling kon opgestart worden.

Termijnen

De commissie legde in het huishoudelijk reglement geen termijnen vast, m.u.v. het feit dat dat de secretaris na ontvangst van het verzoek binnen de 5 kalenderdagen een ontvangstbevestiging stuurt naar de verzoeker. De gemiddelde tijd die verstrijkt tussen het indienen van een bemiddelingsverzoek en het gesprek bedraagt ongeveer een maand. De commissie probeert hierbij kort op de bal te spelen en rekening te houden met de vragen van de betrokken partijen. Zo werd in 1 situatie op vraag van de ouders binnen de week het overleg gepland. In een andere situatie vroegen de ouders uitstel omwille van bijkomende onderzoeken. Tijdens de zomervakantie bedraagt die termijn iets langer aangezien er rekening moet gehouden worden met een zomerreces tussen half juli en half augustus.

Binnen die termijn van ongeveer een maand vinden er verschillende stappen plaats:

- een ontvangstbevestiging versturen
- de commissieleden informeren
- telefonische contact met de verschillende betrokken partijen: vraag naar bijkomende informatie en polsen naar ontvankelijkheid
- indien nodig bijkomende stappen zetten zoals bvb. het doorlopen van de klachtenprocedure bij het CLB.
- het bemiddelingsgesprek

Bemiddelingsgesprek

Tijdens het gesprek zijn de volgende partijen aanwezig:

- De betrokkenen: de ouders, het CLB en de school. De ouders kunnen zich laten bijstaan door een vertrouwenspersoon. Van de school en het CLB is bij voorkeur de directie aanwezig, eventueel bijgestaan door iemand die het dossier heel goed kent.
- De commissieleden: een vertegenwoordiger van de CLB-koepel, een vertegenwoordiger van de ouderkoepel en een vertegenwoordiger van de onderwijskoepel.
- De voorzitter die erkend bemiddelaar is.
- De secretaris die een kort verslag maakt waarin de afspraken zijn opgenomen. Dit verslag wordt na afloop bezorgd aan alle partijen.

Een bemiddelingsgesprek duurt gemiddeld 2 tot 2,5 uur. Tijdens dit gesprek zorgt de voorzitter ervoor dat de standpunten van de verschillende partijen evenwichtig aan bod komen. Hierbij wordt steeds de

focus gelegd op het belang van de leerling. De commissieleden doen een inbreng vanuit hun expertise. Ze stellen zich hierbij onpartijdig op. Bij de afronding van het gesprek wordt stilgestaan bij de toekomst van de leerling en worden de gemaakte afspraken overlopen.

Resultaat van de bemiddeling

Tijdens de bemiddeling stelden de betrokken partijen zich over het algemeen positief op en werd in overleg naar een oplossing gezocht. De bemiddeling liet toe om op een objectieve manier de verschillende standpunten aan bod te laten komen. Af en toe werd tijdens het gesprek nog nieuwe informatie aangebracht.

Bijna alle bemiddelingsgesprekken hebben geleid tot aanpassingen aan het verslag. In 3 van de 6 situaties heeft er uiteindelijk een wijziging van het type en/of de opleidingsvorm voor buitengewoon onderwijs plaatsgevonden.

In 1 situatie was er onenigheid over de weergave van bepaalde zaken in het verslag. Daar werd meer rekening gehouden met de inbreng en zienswijze van de ouders.

In 1 situatie werd er een verslag opgemaakt in functie van ION-begeleiding.

Opvolging

In de loop van september werden de betrokkenen die een bemiddelingsverzoek indienden gecontacteerd en werd er gepolst naar:

- Wat was de uiteindelijke beslissing na het gesprek?
- Hoe stelt uw kind het op school?
- Bent u tevreden over het bemiddelingsgesprek? Heeft het gesprek iets bijgedragen?

Een register met de bemiddelingsverzoeken, het resultaat van de bemiddelingsgesprekken en de feedback van de betrokkenen werd bezorgd aan de minister.

6. Knelpunten

6.1. Samenstelling

De uitgebreide samenstelling van de commissie zorgt ervoor dat het niet altijd eenvoudig is om alle partijen op korte termijn samen te krijgen. De agenda's van de commissieleden laten het soms niet toe om aanwezig te zijn bij een gesprek. Er wordt, in het belang van de leerling, soms voor gekozen om het gesprek toch te laten plaatsvinden zelfs al kunnen niet alle commissieleden aanwezig zijn. Dit was bij 5 van de 6 gesprekken het geval. We beseffen dat dit dan soms als onevenwichtig kan ervaren worden door de aanwezige ouders, school of CLB.

In het BVR⁸ staat in art. 14: "Een zitting kan plaatsvinden als de voorzitter of de plaatsvervangende voorzitter aanwezig is en ten minste één lid van de representatieve organisaties van de centra voor

---

⁸ Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering en tot verdere uitvoering van het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

leerlingenbegeleiding, van de representatieve verenigingen van inrichtende machten, van het GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap en van de erkende ouderverenigingen.”

Commissieleden die niet aanwezig kunnen zijn wordt steeds gevraagd om voorafgaand aan de zitting hun bevindingen aan de voorzitter te bezorgen. Indien ze dit opportuun achten kunnen commissieleden op voorhand ook telefonisch contact opnemen met de betrokken partij van hun geleding. Ze brengen de voorzitter hiervan op de hoogte.

6.2. Werkdruk

Hoewel de commissie nog geen volledig werkjaar aan de slag is, kunnen we nu al vaststellen dat er een hoge werkdruk is.

Aan een gesprek gaan heel wat contacten vooraf met partijen apart. Dit gaat zowel over het informeren over de werkwijze als over het opvragen van informatie. Ook juridisch zijn er telkens toch verschillende aspecten die vooraf moeten uitgeklaard worden om de juiste aanpak tijdens het bemiddelingsgesprek te kunnen garanderen. Dit alles gebeurt in nauw overleg tussen voorzitter en secretaris.

Voor alle commissieleden is er heel wat lees- en studiewerk door de aard van de dossiers. Meestal worden door de betrokken partijen, zowel ouders, school als CLB immers verschillende documenten toegevoegd, zoals onderzoeksverslagen, curriculum van de leerling, overzicht van de overlegmomenten, persoonlijke bedenkingen ...

Daarnaast duurt een bemiddelingsgesprek lang en is het intensief voor alle betrokkenen.

Wat de timing betreft stellen we voorlopig een piekperiode vast in de maanden mei tot juli. Gezien de materie waar de commissie zich over buigt, verslaggeving voor toegang tot het buitengewoon onderwijs, is het aannemelijk dat de meeste bemiddelingsverzoeken ook in de toekomst in deze periode zullen ingediend worden. De maanden mei, juni zijn voor de meeste betrokkenen reeds hectische periodes en in de vakantieperiode stelt zich het probleem van bereikbaarheid en beschikbaarheid van de verschillende betrokkenen en commissieleden.

6.3. Locatie

Een bemiddelingsgesprek vergt een geschikte setting. Zo'n gesprek is immers steeds een intens en emotioneel gebeuren. Het is aangewezen dat het plaatsvindt in een voldoende ruim lokaal en liefst met daglicht. Er zijn heel weinig vergaderzalen die aan de voorwaarden voldoen. De meeste ruimtes hebben ofwel geen ramen ofwel langgerekte vergadertafels die het gesprek onvoldoende faciliteren. Er werd uiteindelijk een ruimte gevonden die voldoende groot is, met ramen en een vierkante tafel maar die is niet steeds beschikbaar en zit niet in het reservatiesysteem. Een geschikte locatie blijft dus een aandachtspunt. Dit kan hopelijk meegenomen worden bij de renovatie van het Consciencegebouw.

7. Aanbevelingen

7.1. Formulering BVR

De formulering in het BVR⁹ wordt best op een aantal punten aangepast. De bemiddelingscommissie deed een voorstel met aanpassingen en bijhorende motivering. Voor een grondigere evaluatie van de werking van de commissie is het aantal bemiddelingsgesprekken nog te beperkt en is het aangewezen om tenminste nog één volledig werkingsjaar af te wachten.

7.2. Procedures

In het BVR staat dat ouders pas een bemiddelingsverzoek kunnen indienen na het doorlopen van bestaande procedures van de school of van het CLB. Het is onvoldoende duidelijk wat hiermee bedoeld wordt. De commissie gaat ervan uit dat het hier de interne klachtenprocedure bij het CLB betreft. Welke procedure ouders hierbij moeten volgen, is niet altijd duidelijk. Soms uitten ouders herhaaldelijk hun ongenoegen maar hebben ze nog geen formele klacht ingediend. Het is belangrijk dat alle CLB's voldoende transparant zijn over hun klachtenprocedure en hierover communiceren bvb. via informatie op hun website. Daarnaast is het wenselijk dat klachten afgehandeld kunnen worden binnen een bepaalde, redelijke termijn.

7.3. Attestwijziging

Zoals hierboven vermeld, vinden bemiddelingsgesprekken soms plaats in de zomervakantie. In deze periode is het niet altijd eenvoudig om de betrokkenen op korte termijn rond de tafel te krijgen. Nochtans is de tijdsdruk groot, zeker wanneer het een bemiddelingsverzoek betreft over de inhoud van het verslag. Een attestwijziging is immers niet toegelaten in de loop van het schooljaar. In de situatie waarbij, na bemiddeling, de betrokkenen het erover eens zijn dat het attest best gewijzigd wordt, maar de timing van 31/8 niet gehaald dreigt te worden omwille van agendaproblemen in de vakantieperiode vraagt de commissie dat hier uitzonderlijk toch kan afgeweken worden van het verbod zoals vermeld in het BVR¹⁰ en niet enkel in de toegelaten uitzonderingssituaties.¹¹

8. Conclusie

De ervaringen van de commissie zijn nog te beperkt om verregaande conclusies te trekken maar de eerste balans is toch positief. We kunnen stellen dat de commissie een meerwaarde heeft kunnen bieden in het verzoenen van de standpunten tussen ouders enerzijds en het CLB anderzijds. Bemiddeling is een geschikte methode gebleken in een materie waarbij de emoties soms hoog oplopen. De bereidheid om naar elkaar te luisteren én naar oplossingen te zoeken in het belang van de leerling is in de meeste gevallen zeker aanwezig bij alle betrokkenen.

---

⁹ Besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van diverse besluiten van de Vlaamse Regering en tot verdere uitvoering van het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

¹⁰ BVR tot bepaling van de inhoud van het gemotiveerd verslag voor toegang tot het geïntegreerd onderwijs en van het attest bij het verslag voor toegang tot het buitengewoon onderwijs.

¹¹ BVR tot wijziging van artikel 3 van het besluit van de Vlaamse Regering tot bepaling van de inhoud van het gemotiveerd verslag voor toegang tot het geïntegreerd onderwijs en van het attest bij het verslag voor toegang tot het buitengewoon onderwijs.